

Vergaderjaar 2013–2014

26 643

Informatie- en communicatietechnologie (ICT)

24 095

Frequentiebeleid

Nr. 319

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 juli 2014

Tijdens het Algemeen Overleg Telecommunicatie op 27 maart jl.¹ heb ik toegezegd voor de zomer een brief te sturen om uw Kamer te informeren over een aantal onderwerpen op het gebied van telecom. Met deze brief geef ik invulling aan deze toezegging. In de brief ga ik achtereenvolgens in op de evaluatie van de Gedragscode Transparantie Mobiel Datagebruik, de invulling van de motie De Liefde c.s. inzake de positie van kleinzakelijke eindgebruikers, de uitkomsten van het overleg met sociale media over de meldknop tegen online misbruik, de uitrol van IPv6, de voortgang van het onderzoek naar vitale infrastructuren, de opzet van de monitor digitaal vertrouwen en de beschikbaarstelling van open data. Tot slot stuur ik, in navolging van de toezegging bij het Algemeen Overleg op 12 februari 2013 inzake informatievoorziening Europese dossiers², als bijlage bij deze brief de Nederlandse reactie op de consultaties van de Europese Commissie inzake open standaarden.

De aanpak rondom big data die ik u voor het zomerreces had toegezegd, zal ik u na het zomerreces doen toekomen. Recentelijk zijn enkele publicaties verschenen, die gezien hun relevantie nader worden bestudeerd zodat de bevindingen onderdeel kunnen uitmaken van de overwegingen. Dit geldt met name voor de beleidsbrief van het Centraal Planbureau over de markt van persoonsgegevens en privacy en een binnenkort te verwachten opinie van de International Working Group on Data Protection in Telecommunications (beter bekend als de Berlin Group). Graag neem ik de inhoud van deze publicaties mee in de brief over big data.

¹ Kamerstuk 24 095, nr. 367.

² Kamerstuk 22 112, nr. 1581.

1. Evaluatie Gedragscode Transparantie Mobiel Datagebruik

In mijn brief van 25 maart 2014³ heb ik de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van de evaluatie van de Gedragscode «Transparantie Mobiel Datagebruik». Ik heb toen geconstateerd dat de aanbieders de afgelopen jaren veel maatregelen hebben getroffen om onverwacht hoge rekeningen, zogeheten billshocks, te voorkomen. Dit betreffen niet alleen transparantie-maatregelen maar ook internetvertragingen («speed-stepdown») en internetblokkades bij het bereiken van de datalimiet. De situatie voor consumenten is daarmee duidelijk verbeterd. Ik heb eveneens in genoemde brief aangegeven individueel in gesprek te zullen treden met de aanbieders over de aanbevelingen uit de evaluatie die het aantal billschocks bij mobiel datagebruik nog meer zouden kunnen verlagen. Daarbij heb ik ook toegezegd de Kamer over de resultaten van die gesprekken te informeren.

Eén van de aanbevelingen uit het evaluatie-onderzoek was om niet alleen bij een bepaald tussentijds verbruik van de databundel (bv. bij 80% of 90%) een notificatie te sturen, maar ook zodra de limiet van de databundel wordt bereikt, de 100%-notificatie. Alle aanbieders hebben nu de 100%-notificatie ingevoerd.

Een andere aanbeveling is dat de notificaties en de andere monitoringsinstrumenten waarmee de consument zijn dataverbruik kan monitoren (bv. een app of een eigen pagina) het verbruik real-time weergeven. Aanbieders hebben in de gesprekken aangegeven dat op dit punt belangrijke stappen zijn gezet. Bij het merendeel van de merken wordt het verbruik in de verstuurd sms-jes of andere aangeboden monitoringsinstrumenten real-time weergegeven, maar soms met enige vertraging van enkele minuten. Voor enkele oudere abonnementen bij een aantal merken kan de vertraging oplopen tot maximaal 24 uur. Voor zover het verbruik niet real-time kan worden weergegeven, worden consumenten door de aanbieders van te voren geïnformeerd dat de notificaties niet altijd volledig real-time zijn, zodat zij zich hiervan bewust zijn. Ook worden klanten bij sommige merken actief benaderd om hun oude abonnement om te zetten in een abonnement waarbij notificaties wel real-time worden weergegeven.

Uit het evaluatie-onderzoek kwam naar voren dat het risico op onverwacht hoge rekeningen het grootst is bij dataverbruik zonder databundel. Een effectieve maatregel om dit te voorkomen is het standaard «uit» zetten van datagebruik bij abonnementen zonder databundel. Voor het overgrote deel van de merken geldt inmiddels een dergelijke internetblokkade. De consument heeft hierin ruime keuze. Er blijven drie merken over waarvoor een dergelijke blokkade niet geldt. Bij één van deze drie merken is het niet mogelijk om een abonnement zonder databundel af te nemen indien de consument bij zijn abonnement ook een smartphone aanschafte. Bij de sim-only abonnementen van dit merk en de andere twee merken ontvangt de consument snel een waarschuwings-sms na een bepaald verbruik.

Eén van de aanbevelingen was ook het beter beschermen van consumenten in het geval van prepaid-abonnementen waarbij een schuld kan worden opgebouwd. Dit was aan de orde bij Simyo prepaid (Simyo is een merk van KPN), waarbij de klant de mogelijkheid werd geboden om zijn telefoongesprek of internet sessie af te ronden, ook als het prepaidtegoed op was. In sommige gevallen leidde dit tot onverwacht hoge rekeningen en klachten van consumenten. In het Algemeen Overleg Telecommunicatie van 27 maart jl. heb ik aangegeven het gesprek hierover tussen de Autoriteit Consument en Markt (ACM) en KPN af te wachten. Die

³ Kamerstuk 27 879, nr. 48.

gesprekken hebben ertoe geresulteerd dat Simyo het bedrag waarvoor de consument in de min kan staan nu heeft beperkt tot maximaal vijf euro en de informatie op haar website waarschuwt de consument ook dat hij een negatief saldo kan krijgen. Dit is een tijdelijke oplossing. KPN bereidt momenteel een structurele oplossing voor waarbij het helemaal niet meer mogelijk zal zijn om een negatief saldo bij Simyo prepaid te krijgen. Indien er zich geen technische complicaties zullen voordoen, zal KPN dit aan het eind van dit jaar invoeren.

Over de gehele linie ben ik positief over de uitkomsten van de gesprekken met de aanbieders over de opvolging van de aanbevelingen uit de evaluatie. Ik concludeer dat, in aanvulling op de vele bestaande maatregelen, voor het overgrote deel van de abonnementen de aanbevelingen uit de evaluatie over de 100% notificatie, het standaard «uitzetten» van datagebruik bij abonnementen zonder databundel en het real-time weergeven van het dataverbruik, zijn uitgevoerd. Ten slotte wil ik opmerken dat het onderwerp van onverwachte hoge rekeningen mijn aandacht zal blijven hebben en ik alert blijf op signalen hierover.

2. Invulling motie De Liefde c.s. inzake positie kleinzakelijke eindgebruikers

De Kamer heeft op 18 februari jl. de motie De Liefde c.s.⁴ aangenomen. Deze motie beoogt de overstapdrempels voor kleinzakelijke eindgebruikers weg te nemen. De motie verzoekt ten eerste de overstapmogelijkheden voor kleine ondernemers gelijk te trekken met die van consumenten, onder andere door aanpassing van artikel 7.2a van de Telecommunicatiewet. Zoals ik in het VAO Telecommunicatie op 12 februari jl.⁵ heb aangegeven, voer ik deze motie uit door dit punt mee te nemen in de eerstvolgende wijziging van de Telecommunicatiewet, die ik op dit moment in voorbereiding heb. Deze wijziging is in lijn met het voorstel voor een verordening van Eurocommissaris Kroes van 11 september 2013, waarin ook deze bescherming van de zakelijke gebruiker is opgenomen.⁶ Over het betreffende wetsvoorstel, dat diverse wijzigingen van de Telecommunicatiewet omvat, heeft van 26 maart tot en met 7 mei jl. een openbare internetconsultatie plaatsgevonden. In de consultatieversie is de door de motie gevraagde wijziging van artikel 7.2a opgenomen en hierop is door diverse partijen gereageerd. Ik streef er naar het wetsvoorstel aan het einde van dit jaar bij uw Kamer in te dienen.

De motie verzoekt ten tweede te bevorderen dat kleine ondernemers van hetzelfde overstapproces gebruik kunnen maken als consumenten. In mijn brief van 17 oktober 2013⁷ heb ik de Kamer geïnformeerd dat de sector een taskforce van telecomaandbieders op de zakelijke markt heeft gestart om het overstapproces voor zakelijke eindgebruikers te verbeteren door goede informatievoorziening richting de zakelijke klant, een overstap-service waarbij de nieuwe aanbieder desgewenst de overstap verzorgt en minimale dienstonderbreking bij de overstap. De besprekingen in de taskforce zijn nadien in een impasse beland, aangezien de deelnemers geen overeenstemming konden bereiken over het onderwerp stilzwijgende verlenging. Alle deelnemende partijen waren bereid hierover zelfreguleringsafspraken te maken, op één na, die dit uitsluitend via wetgeving geregeld wil zien. Inmiddels heeft de taskforce, gegeven de in gang gezette wetswijziging met betrekking tot stilzwijgende verlenging, een doorstart gekregen en worden de overige voorgenomen acties

⁴ Kamerstuk 24 095, nr. 363.

⁵ Handelingen II 2013/14, nr. 53.

⁶ COM (2013) 627.

⁷ Kamerstuk 24 095, nr. 357.

(communicatie, overstapservice en minimale dienstonderbreking) weer opgepakt. Het streven is na de zomer overeenstemming te hebben over het plan van aanpak. Ik ben hier positief over en blijf de voortgang nauwlettend volgen.

3. Uitkomsten overleg met sociale media over meldknop

In het Algemeen overleg van 27 maart jl. heeft het lid Oosenbrug (PvdA) aangegeven het initiatief van Meldknop.nl te steunen. Meldknop.nl biedt hulp bij misbruik op internet en sociale media. Ik heb uw Kamer hierover per brief geïnformeerd.⁸ Voorts heeft het lid Oosenbrug aangegeven dat de PvdA graag zou zien dat deze meldknop op Facebook, Twitter en Google prominent aanwezig zou zijn, zodat men niet eerst op zoek hoeft naar een meldknop op een andere site. Ik heb toegezegd hierover in gesprek te gaan met de betrokken partijen en de Tweede Kamer daarover voor de zomer te informeren.

Ik ben het met het lid Oosenbrug eens dat een zichtbare knop met een adviesfunctie en een effectief klachtensysteem op sociale mediaplatforms wenselijk is. Gezien het feit dat men niet in de hand heeft wat een ander op een sociale media site plaatst, dient de aanbieder hiervan een mogelijkheid te bieden om klachten te melden en deze af te handelen. Het spreekt voor zich dat het klachtenmechanisme en het inrichten van het centrum de verantwoordelijkheid is van de sociale mediaplatforms.

In EU-verband is eerder daarover afgesproken dat de sociale mediaplatforms over «simple and robust reporting tools» moeten beschikken. Dit houdt in dat sociale mediaplatforms uitgerust moeten zijn met duidelijke en makkelijk te vinden meldmechanismen en een klachtencentrum. Dit Europees initiatief komt geheel tegemoet aan de gedachte van het lid Oosenbrug om op sociale media een meldknop te tonen. De genoemde sociale media hebben dergelijke mechanismen inmiddels geïmplementeerd. Youtube biedt de mogelijkheid tot het rapporteren door een vlaggetje bij elk filmpje. Facebook biedt die mogelijkheid via een specifieke kleine applicatie. Er staat bij elk stukje inhoud ook een mogelijkheid tot rapporteren. Voor Twitter geldt dat alle tweets voorzien zijn van een icoon «tweet rapporteren».

Voor situaties waarin men tegen serieus misbruik aanloopt en vervolgens verstrikt raakt in het klachtensysteem van de sociale mediaplatforms, kan Meldknop.nl dat incident met hoge prioriteit melden bij een van de deelnemende sociale mediabedrijven.

Tot slot, wellicht ten overvloede, wijs ik u er op dat gebruikers vanuit de site www.meldknop.nl al sinds 2012 deze meldknop op hun computer kunnen installeren.

4. Uitrol IPv6 en overleg met België hierover

In het Algemeen Overleg Telecommunicatie op 27 maart jl. heb ik toegezegd de Kamer te informeren over de stand van zaken rond de overgang naar IPv6 (Internet Protocol Versie 6). IPv6 is het protocol dat ervoor zorgt dat iedere computer op het internet een eigen uniek nummer heeft. Door de onstuimige groei van het internet zijn de nummers op basis van de voorloper IPv4 uitgeput en moet worden overgestapt op IPv6 om meer eindgebruikers en webpagina's aan te sluiten op het internet. De stand van zaken rond de overgang van IPv4 naar IPv6 wordt bijgehouden door TNO in haar halfjaarlijkse Marktrapportage Elektronische Communi-

⁸ Kamerstuk 26 643, nr. 305.

catie, die tot stand komt door een financiële bijdrage van het Ministerie van Economische Zaken. Uit de rapportage over 2013 blijkt dat Nederland op de 16de plaats staat in de wereldranglijst van landen met het hoogste percentage IPv6 gebruikers. Binnen de EU staat Nederland op de 7de plek. Als het gaat om het aantal overheidswebsites dat over IPv6 bereikbaar is, presteert Nederland gemiddeld, waarbij de centrale overheid goed scoort; belangrijke internetpagina's als rijksoverheid.nl en digid.nl zijn vanaf 2012 via IPv6 bereikbaar.

De Nederlandse overheid zet enerzijds in op het stimuleren van de adoptie in de markt en anderzijds op het invoeren van IPv6 binnen haar eigen organisaties.

Voor wat betreft de marktkant continueert het Ministerie van Economische Zaken in 2014 haar financiële bijdrage aan de IPv6 Task Force, een marktwerkgroep die de private sector en de overheid helpt met informatie over en expertise voor het opzetten van implementatieplannen voor IPv6, toegespitst op type bedrijf of organisatie. Zoals aangekondigd in de middellangetermijnvisie op telecommunicatie, media en internet van 23 december 2013⁹ zal EZ in samenwerking met het Bureau Forum Standaardisatie in 2014 een publiek-privaat platform oprichten met als doel de toepassing van ca. 30 internetstandaarden waaronder IPV6 te vergroten. Op die wijze wordt aandacht gegeven aan internetstandaarden in hun gezamenlijkheid. Een aantal bedrijven en internetorganisaties heeft aangegeven deel te willen nemen.

Voor wat betreft de overheidskant ligt het accent op het invoeren van IPv6 binnen haar eigen organisaties. Het Kabinet heeft zich tot doel gesteld dat websites en emailadressen van de (rijks)overheid in 2014 toegankelijk zijn voor IPv6. Vanaf 2012 is IPv6 opgenomen in de «pas-toe-of-leg-uit» standaardenlijst van het Forum Standaardisatie. Dit regelt dat Nederlandse overheden verplicht zijn om IPv6 als eis te stellen bij aanbestedingen of de aanschaf van nieuwe ICT-diensten. In 2013 gaf 60% van geïnterviewde overheidsorganisaties aan IPv6 op te nemen als eis bij aanschaf van nieuwe producten of diensten. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties geeft momenteel concreet invulling aan een IPv6-nummerplan voor de gehele Rijksoverheid, terwijl parallel ingezet wordt op een haalbaarheidsstudie om te onderzoeken of er een IPv6-nummerplan voor de gehele Nederlandse overheid, inclusief de decentrale overheden, mogelijk is.

Tijdens het Algemeen Overleg Telecommunicatie van 27 maart jl. werd gerefereerd aan het succes van België. Uit contacten met de Belgische overheid blijkt dat dit te danken is aan de kabeloperator Telenet, die haar ca. één miljoen internetklanten voorzien heeft van een IPv6-adres. Omdat de adoptiegraad wereldwijd laag is heeft dit incidentele geval een groot effect op de statistieken; België is daardoor wereldwijd koploper geworden en loopt ver uit op alle andere landen. In Nederland bieden vooralsnog maar een paar internet service providers op kleine schaal IPv6 aan voor eindgebruikers. De Nederlandse overheid blijft zich via de bijdrage aan de IPv6 Task Force inzetten op stimulering van de adoptie van IPv6 in de markt.

⁹ Kamerstuk 26 643, nr. 300.

5. Voortgang onderzoek vitale infrastructuren

In het Algemeen Overleg Telecommunicatie van 30 januari jl.¹⁰ heb ik toegezegd u voor het einde van het tweede kwartaal 2014 te informeren over het onderzoek naar vitale infrastructuren. Het betreft hier in eerste instantie de door de Minister van Veiligheid en Justitie in het Algemeen Overleg Cybersecurity van 27 maart jl.¹¹ toegezegde herijking van de lijst van vitale sectoren en diensten. In 2014 vindt een interdepartementale herijking plaats van het beleid over de bescherming van de Nederlandse vitale infrastructuren. Gelet op een aantal nieuwe dreigingen en maatschappelijke behoeften is het nodig gebleken dit beleid te actualiseren. Hiervoor is een interdepartementaal traject opgezet onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, waarbij samen met private partijen in kaart wordt gebracht welke ICT-afhankelijke diensten en processen vitaal zijn. Het Ministerie van Economische Zaken is als vakdepartement o.a. verantwoordelijk voor de sectoren Energie, Telecommunicatie en ICT, en Voedsel. In de Voortgangsbrief Nationale Veiligheid van november 2013¹² is aangegeven dat het Kabinet, via de Minister van Veiligheid en Justitie, de Tweede Kamer eind 2014 over de resultaten van dit traject zal informeren.

6. Verwerven van overwegende zeggenschap in een telecommunicatiebedrijf dat vitale telecommunicatie-infrastructuur bezit

U bent onlangs geïnformeerd over het beleid rond het verwerven van overwegende zeggenschap in een telecommunicatiebedrijf dat vitale telecommunicatie-infrastructuur bezit.¹³ Bij de behandeling van deze brief in het Algemeen Overleg over mededinging op 19 juni jl. vroeg de Kamer of een analyse naar de gevolgen van een overname van als vitaal aan te merken infrastructuren niet breder dan alleen telecommunicatie zou moeten worden bekeken. De Kamer zal hierover nader worden geïnformeerd in het vervolg op de brief over Economische Veiligheid (zijn nationale veiligheidsbelangen bij buitenlandse overnames en investeringen in vitale sectoren in Nederland voldoende gewaarborgd).¹⁴

7. Opzet monitor digitaal vertrouwen

In de Kabinetsvisie over e-privacy van 26 mei 2013¹⁵ is aangegeven dat het kabinet in kaart zal brengen hoe het is gesteld met het vertrouwen in de bescherming van de persoonsgegevens en het vertrouwen in online-diensten. Ik heb bij de behandeling van de brief in het Algemeen Overleg op 10 september 2013¹⁶ toegezegd u nader te informeren hoe de monitoring zal worden vormgegeven, waarbij zoveel mogelijk zal worden aangesloten bij de reeds bestaande monitors. Het vertrouwen zal worden gemeten in samenwerking met het College bescherming persoonsgegevens. Eind vorig jaar heeft TNO het onderwerp privacy toegevoegd aan de reeds bestaande monitor Marktrapportage Elektronische Communicatie. Dit bleek nog onvoldoende om een compleet en betrouwbaar beeld te krijgen van de ontwikkeling van het vertrouwen. TNO zal de privacymonitor daarom bijstellen. Zo zal de vernieuwde monitor meer inzicht moeten bieden bij thans waar te nemen trends, thema's zoals big data en cloud en de effecten daarvan. De nieuwe monitor moet de meest actuele

¹⁰ Kamerstuk 24 095 nr. 365.

¹¹ Kamerstuk 26 643, nr. 312.

¹² Kamerstuk 30 821, nr. 19.

¹³ Kamerstuk 24 095, nr. 368.

¹⁴ Kamerstuk 30 821, nr. 22.

¹⁵ Kamerstuk 32 761 nr. 49.

¹⁶ Kamerstuk 32 761, nr. 52.

inzichten bieden die als input relevant zijn voor effectieve beleidsontwikkeling. Eind van dit jaar is een rapportage over de resultaten van de verbeterde monitor te verwachten.

8. Open data

In het Algemeen Overleg Telecommunicatie van 27 maart jl. heeft het lid De Liefde (VVD) gevraagd naar de beschikbaarstelling van open data door met name de Ministeries van OCW, SZW en VWS. De inzet van het kabinet is om het vrijgeven van open data beter geïnstrumenteerd vorm te geven. Onder regie van BZK wordt daarom een inventarisatie gemaakt van potentieel geschikte databestanden, met het doel daarin een prioriteitstelling aan te brengen; aan welke data is behoefte, welke hebben mede daarom maatschappelijke impact en welke dienen daarom met voorrang te worden ontsloten? De data van alle ministeries, dus ook van VWS, OCW en SZW, zullen hierin worden meegenomen.

Het Ministerie van VWS is bezig met een actieplan Open Data, dat aan de Tweede Kamer is toegezegd. Uiteraard wordt waar mogelijk samenwerkt met andere departementen (uitwisseling kennis en ervaring, waar mogelijk gemeenschappelijk instrumenten/voorzieningen ontwikkelen). Ook bij het Ministerie van SZW is de inventarisatie inmiddels gestart.

Het kabinet is zich er daarbij van bewust dat ontsluiting van open data gericht kan worden aangepakt. Daarom onderzoekt het Ministerie van BZK samen met de Ministeries EZ, I&M en Financiën of en zo ja in de Nederlandse context een onafhankelijke organisatie, naar Engels voorbeeld (ODI / Open Data Institute), wenselijk en realiseerbaar is.

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp

– Kabinetsreactie op de consultaties van de Europese Commissie inzake open standaarden

De reactie van het Kabinet op de consultatie¹⁷ van de Europese Commissie inzake *Domain Name System Security Extensions (DNSSEC) from Internet Engineering Task Force (IETF), Extensible Markup Language (XML) produced by World Wide Web Consortium (W3C), Domain ECMA Script-402 Internationalization API Specification, Consultation on Technical Specification: IPv6, DomainKeys Identified Mail Signatures (DKIM) and Lightweight Directory Access Protocol version 3 «LDAPv3»:*

Het Nederlandse kabinet is blij om te zien dat de Europese Commissie het initiatief heeft genomen om niet formele Europese of internationale ICT-standaarden te «identificeren». Daardoor kunnen Europese overheden om deze standaarden vragen bij aanbestedingen.

Dit Europese initiatief versterkt het Nederlandse beleid waarin Open Standaarden in ICT de norm zijn. Dat Nederlandse beleid kreeg vorm in het actieplan «Nederland Open in Verbinding» en is sindsdien geborgd bij verschillende organisaties, waaronder het Forum Standaardisatie.

Nederland heeft bijgedragen aan, en onderschrijft, de identificatie van alle zes standaarden: DNSSEC, XML, IPv6, DKIM, LDAPv3 en ECMA-402. Drie van deze zes standaarden staan op de Nederlandse lijst voor pas-toe-of-leg-uit voor open standaarden. Dat betekent dat Nederlandse overheden, indien ze van toepassing zijn, om deze open standaarden moeten vragen bij aanbestedingen, tenzij ze onderbouwd uitleggen welke afwijkingsreden van toepassing is. LDAP en XML staan op de Nederlandse lijst met gangbare open standaarden. ECMA is voor de Nederlandse lijsten niet van toepassing.

We zijn er van overtuigd dat de identificatie van deze zes standaarden door de Europese Commissie toekomstig gebruik ervan in Europa zal bevorderen. Daarmee wordt gegevensuitwisseling tussen en binnen organisaties verbeterd en het zal bijdragen om de leveranciersafhankelijkheid in ICT te verminderen. Wij zien uit naar, en zijn bereid te helpen bij, de identificatie van andere standaarden of technische specificaties die de aan de relevante criteria voldoen. We zullen andere initiatieven, voorbij identificatie, van de Europese Commissie om het gebruik van deze standaarden te stimuleren, steunen. We moedigen Europese overheden aan om gebruik te maken van deze standaarden in hun aanbestedingen bij inkoop van hardware, software of technologische diensten.

¹⁷ http://ec.europa.eu/enterprise/public-consultations/index_en.htm